

ТРУДОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ПЕРСОНАЛ

Законодавство України про працю

Для недопущення помилок при найманні персоналу необхідно знати основні законодавчі та нормативні акти про працю.

Законодавство про працю складається з Кодексу законів про працю України та інших актів законодавства України, ухвалених відповідно до нього (ст. 4 КЗпП України).

Законодавство про працю регулює трудові відносини працівників усіх підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, виду діяльності та галузевої належності, а також осіб, які працюють за трудовими договорами з фізичними особами.

Особливості праці членів кооперативів та їхніх об'єднань, колективних сільськогосподарських підприємств, селянських (фермерських) господарств, працівників підприємств з іноземними інвестиціями визначаються законодавством та їхніми статутами. При цьому гарантії зайнятості, охорони праці, праці жінок, молоді, інвалідів надаються в порядку, передбаченому законодавством про працю (ст. 3 КЗпП України).

Трудові відносини громадян України, котрі працюють за її межами, а також трудові відносини іноземних громадян, які працюють на підприємствах, в установах, організаціях України, регулюються законодавством сторони працевлаштування і міжнародними договорами (угодами) України (ст. 8 КЗпП України).

Такі двосторонні угоди про працевлаштування й соціальний захист працівників-емігрантів, які працюють за межами своєї країни, вже укладено з Росією, Молдовою, Литвою, Вірменією, Республікою Білорусь, Латвією, Чехією, Польщею і В'єтнамом.

До прийняття відповідних актів законодавства України на території України застосовуються акти законодавства колишнього Союзу РСР з питань, не врегульованих законодавством України, за умови, що вони не суперечать Конституції і законам України (Постанова Верховної Ради України № 1545-ХІІ від 12.09.91).

Якщо міжнародним договором або міжнародною угодою, в яких бере участь Україна, встановлено інші правила, ніж передбачено законодавством України про працю, то застосовуються правила міжнародного договору або міжнародної угоди.

Трудовий договір

Трудовий договір є угодою між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу певного фаху, кваліфікації або посади з підпорядкуванням внутрішньому трудовому розпорядку, а власник підприємства або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Особливою формою трудового договору є контракт, у якому термін його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін (у тому числі й матеріальна), умови матеріального забезпечення та організації праці працівника, умови розірвання договору, у тому числі дострокового, можуть установлюватися за згодою сторін.

Сфера застосування контракту визначається законодавством (ст. 21 КЗпП України).

Не слід плутати трудовий договір із договорами цивільно- правового характеру, наприклад договором підряду, доручення, видавничим договором, реалізація яких також пов'язана з трудовою діяльністю.

Для трудового договору характерне підпорядкування працівника внутрішньому трудовому розпорядку (зарахування в штат працівників підприємства, установи, організації, дотримання встановленого режиму робочого часу, виконання певної роботи). При укладанні цивільно-правових договорів процес праці не регламентується. Працівник розподіляє час роботи на власний розсуд. А відносини сторін виникають лише з приводу результату праці (визначаються ціна і предмет договору, наприклад термін його виконання, якість та ін.). Тобто не кожна трудова угода при виконанні певної роботи є трудовим договором.

Розмежування понять трудового договору і цивільно-правової угоди має важливе практичне значення. Так, тільки час роботи за трудовим договором зараховується до загального і безперервного виробничого стажу і записується в трудову книжку. Укладення трудового договору оформляється наказом, а договір підряду — укладенням двосторонньої угоди, за якою підрядник зобов'язується виконати певну роботу за завданням замовника, а замовник зобов'язується прийняти й оплатити виконану роботу.

Договори підряду можуть укласти тільки особи, які досягли 18 років. Право укладання трудового договору мають особи, які досягли 16 років. У виняткових ситуаціях за згодою одного з батьків або особи, яка заміняє їх, цим правом можуть скористатися особи, які досягли 15 років.

З метою підготовки молоді до продуктивної праці допускається прийняття на роботу учнів загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і середніх спеціальних навчальних закладів для виконання легкої роботи, що не заподіює шкоди їхньому здоров'ю і не порушує процесу навчання, у вільний від навчання час по досягненні ними 14 років за згодою одного з батьків або особи, яка заміняє їх (ст. 188 КЗпП України).

Перед укладенням трудового договору сторони мають дійти згоди про його умови. Більшість із цих умов передбачено законодавством про працю і колективним договором, а деякі з них визначаються сторонами при укладенні трудового договору.

Умови трудового договору, що визначаються сторонами, поділяються на основні, без яких трудовий договір не може вважатися укладеним, та на додаткові, які уточнюють, розвивають або доповнюють основні умови. Наявність додаткових умов не обов'язкова, але можлива. При усуненні з договору додаткові умови стають не обов'язковими для виконання.

Головними умовами трудового договору є зазначені в ньому місце роботи, трудова функція й оплата праці. Додаткові умови при укладанні трудового договору можуть бути різноманітними. Це, зокрема, випробування при прийнятті на роботу (ст. 26 КЗпП України), термін трудового договору (ст. 23 КЗпП України), тривалість робочого часу, якщо працівник працює неповний робочий день (ст. 56 КЗпП України) та ін.

При цьому навіть за наявності згоди сторін до трудового договору не можуть включатися умови, що погіршують становище працівника порівняно з чинним законодавством про працю або суперечать йому (ст. 9 КЗпП України).

Головний державний інспектор

І.Заєць